

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לז.

עין משפט
גזר מצוה

ע"ה א ב מ"י פ"ז מהל' לולב הלכה י"א טור ש"ע א"ח כ"י מנחם סע"ף ז:

ע"ה ג מ"י פ"ח מהלכות פרה הלכה ד סמ"ע ע"ש ר"ל: ע"ה ד מ"י פ"ט ע"ש הלכה ב סמ"ע ש:

לעני רש"י

פ"ח"ל (פ"ש"ל). פ"ח (ל"טווייה).

רבינו הגנאל

רדיק מדרגת מסכבין בנשרין דברי ר' יהודה, ותיא ר' יהודה אומר סוכה אינה נהוגת אלא בדי מינן שבבבל, ש"מ נשרין של דקל מין לולב הן, ואסיקנא מי ארץ מין הדס וירושלים שהיו אגודין אחרו בנימוניות של זהב, במינהו היו אגודין אחרו מלמטה. אמר רבא למגדלי הושענא דבי ריש גלותא, שירי בלולב בית יד, כלומר קצה הלולב הנגד ע"ה ההדס הניחורו לו, כי היכי דלא יתירי חציצה. רבא אמר כל לנאותו אינו חוצץ, מין במינו הוא. אמר רבא (רבא) דרבא לא לינקוט איניש לוליבא בסודרא, ובעינא ולקחתם לולב דלא רבא אמר לקיחה נ"ע דבר אחרן שמה לקיחה, מהא דתנן בפרה פ"ב האוב הקצר מספקו בחוט או בכוש, וטובל ומעלה, אחרו באוב ומיהו. ר' יהודה ור' שמעון אומרים כשם שהויה באוב כך טובילה באוב. פי' אליבא דרבא קמא פליגי עלייהו אמאי קא שרי, ולקח אוב וטבל במים כתיב (כ"ו), וזה לא לקח אלא בחוט ובכוש [נ"פ] שטותו הוה. אמר רבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. ודחינן דלמא שאני חוט וכוש ר' יוחנן דחבריה לאווב, כי אוב דמי לסודר ולא חברה ללולב. אלא רבא דתנן בפרה פרק ו' נפל הקידוש משפורת על השוקת פסול.

להקל ותימה דהכא אין הלכה כר' יהודה דלא מכשר לולב ד' מינין דקמס ומנ"י צ"ק (ד' ט"ז). כרצנן כדלדה עליה את הגפן ואת הדלעת דקמני או שקלך כשרה וי"ל דהא דק"ל התם כרבי יהודה היינו מכח דין אחר ויליף במה מלינו מנותר שיטנו צבל תותירו וחמץ ישנו צבל תותירו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה דלע"פ שאלמרו לו חכמים אשם תלוי וחטאת הבא על הספק ויכחו שהם צבל תותירו ואת הסמך בקצורה ושחק ר' יהודה אלמך הדר ציה מההיא אע"ג דהוא שמתא אן לא שחקין דלא שחק אלא מתוך דברי עלמו צמה שאומר צמקוס אחר דנותר בקצורה אצל אן סצרינן צשריפה ואין כאן יוכיח:

והביאו ע"י זית. רבי יהודה היה מוקף ליה לדפנות: **מאי ארוכה כדברה בר רב הונא דאמר ר' מיני ארום הם.** מינה ולרז יהודה אמר רב דפליגי עליו מאי איכא למימר דלמר צמס' ר"ה פ' ח' א"ת מיריין (ד' ט"ז). וס' ד' מיני ארום הם אלו הן ארו וקמרוס ועץ שמן וצרוס ולספרים דגרסי לעיל צ"ק (ד' י"ד): צרייתא דמיא כוותיה דרז סיככה צנפרים שאין צהן צהן ארבעה דברי הכל כשרה ול"ג של ארו יחא דצנפרייתא דהכא תניא כוותיה דשמואל ולא חשיב לה רב עיקר: **כי היכי דלא יתירי חציצה.** דקסבר רבה מין צמניו חוץ אי נמי משום דמספקא ליה כדמוכח פרק בהמה המקשה (חולין ד' ט"ז) וס' כרמנו אחרו והואילא מה דפרש ר"ת היינו נקמה שגולדה עמו וקרי לה אחרו כדאשכחן פרק כל הבשר (שם ד' ק"ד). אין לי אלא צחלב אמו צחלב אחרו הגדולה מניין והא דלמר פ"ק דצבורות (ד' ט"ז) וס' גזי חמורה שלא ציכרה וילדה שני זכרים ורצנן לימא קצברי מקלמ' רחס מקדש דאי כוליה רחס מקדש נהי דא"ל ללמס חליצה מיהא איכא אמר רב אשי מין צמניו אינו חוץ התם הוא דפשיטא לן משום דאיכא מקלמ' רחס בלא חליצה וע"ג דהכא נמי הוה חוץ לאגד ומקלמ' בלא חליצה וקא קפיד רבה דלמא לידה

שאי דלורחיהו של תלמיים צהכי והא דאשכחן צסוף שתי מדות (מנחות ד' ט"ז). דמרבא כל בעלי חוצרין לסמיכה ס' [ו]צנפרייתא אחר מנין ע"י כולס' ולא בעי למינף מנופה צ"ק מסמיכה דלא אפשר דהכי ניעבד לינפו כולהו צהדי דהדי קא הויה חליצה אפילו לרבא דלמר הכא מין צמניו אינו חוץ מ"מ פירכא היא ועוד מידי דלאו אורחיה סברא הוא דחוץ דתמן פ"ב דזבחים (ד' ט"ז): על גזי רגל חצרו פסול וצ"פ הוליו לו (יומא נ"ג). וס' מיבעיא ליה לרמי בר חמנא הניח מוצק [מוך] מוצק וקבל צו את הדס מהו מין צמניו חוץ או אינו חוץ ומסיק דליו חוץ דכתיב (ט) אשר ישרתו צם צקודש שנים מין צשאנו מיני אי חוץ או אינו חוץ ואין לדמות כל הדברים: חליצה כדלמר לעיל דלעיל איירי כשיאגד צלוצו והכא כשכרך צירו וצבר הכרוך צידו לא שייך חליצה וצסוף מקום שנהגו (פסחים נ"ז). וס' גזי יששכר איש כפר צרקאי דהוה כרוך ידיה צשיראי ועצד עבודה ופי' צקונטרס וחליצה פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעלמו של כהן אע"ג דלקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה [לרבא] ה"מ דרך צבוד דמוכח צסוף פירקין (ד' ט"ז). גזי לולב שהוליו צכלי דפריך עלה והאמר רבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומשני הני מיילי דרך צבוד אצל דרך ציון לא והשתא נמי אע"ג דכרוך ידיה צשיראי לצבוד עממו היה עושה שלא יתלכבו ידיו צדס האצברים ומצוה קדשי שמים קרי ליה התם אי נמי ס' דלעטמיה דחליצה נעגש משום ציון קדשים דמוכח מצת קול ומיהו לא יתכן פירוש זה מדמייתי עלה הויה דאוב צספקו צמוט אלא י"ל דאגד הנריך צלוצו שלא יתפרדו המינין שייך ציה חליצה אצל הכא סודרה לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן ד"ש דהוה ליה למימר דחוץ דמוכח צעיר דלמי צר חמא דפרך חליצה לו (יומא ד' ט"ז) וס' דהניח מוצק צמון דבעי למיפשטה מההיא דעל גזי רגל חצירו פסול ודחי שאני רגל דלמי צעטל ליה וי"ל דמייתי צעטת מן הסודר כמין צית יד ללוצו ואין שייך כאן חליצה שכל הלולב חוץ מיידו ואחרו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר דמי לאוב צספקו צמוט ולא חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהוליו צכלי דסוף פירקין לא צשאחו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו או שאחו צצית יד של כלי: **נ"פ משפורת אשוקת.** פי' צקונטרס לשוקת של אן של מעשה פרה צכלי צצנים ואי אפשר לומר כך דרך שפופרת גופה מקבלת טומאה היא כדמוכח פרק חומר צקודש דלמינין שפופרת שמתכה לחטאת טמאה ועציל וצמסכת פרה צדוכתי טובא תנן שהיו ממלאין חציות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כלים לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכלים מקדשים אפילו צכלי גללים כלי צצנים כלי אדמה דלף על גב דלא חשיבי כלים לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כלים ומה שכל מעשה צכלי צצנים היינו צצצעת הימים שפירשין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית אן היתה נקראת דלמפרש צריש יומא (ד' ט"ז) ועצד משום מעלה: [וע"ע מוספות מוגיה ט"ז. ד"ה שכל ומוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

לא מלא אחד מד' מינין הללו יהא יושב וצטל. מסוכה נמלא זה קל והדין היה מלמד חומר מתחלתו כדדרשת מה לולב הקל שאינו נוהג צלילות צבימים יש צו חומר זה שאינו נוהג אלא צד' מינין סוכה חמורה שנוהגת צלילות כו': עליו זים ועליו עץ שמן. לאו ד' מינין נינהו: ור"י סבר הך לדפנות ועליו הדס ועליו תמרים ועליו עץ עבות לסכך ופנן מסכבין צנפרים. ול"ג של ארו ונהי נמי דהני נפרים מלמד מד' מינים הם מינהו מעיקרא דדיקלא נינהו אלמא לר"י ס' ועיקרא דדיקלא כשריין לאגדו של לולב דאי לאו הכי הוה להו כמין אחר דהא לר"י אין סוכה אלא כהכשר לולב מק"ו: סוכה צנפרים של ארו גרסינן הכא: י' מיני ארום הם. והדס חד מינייהו צמסכת ר"ה (ד' ט"ז): ציקרי ירושלים. מנכדי ירושלים העשירים: צמינו אגודין אחרו מלמטה. נמלא אגד העליון לניו צעלמא ולא להכשיר מצוה לפיך אינו מוספת לעצור על צל מוסף: מגדלי הושענא. אגודי הלולבים לאון גלילין. ולשון הש"ס לומר לכל אומן צדצר לאון זה כגון הך צדפרק משקין (מ"ק ד' י"א). למגדלי אחריו ולמגדלי תנורי צחולו של מועד הא למדת שפירוש לאון זה לאון עשיה ומקון: שיידי ציה צית מתחת לאגד שלא יקחנו צמקוס אגדו דקצבר אין האגד מן המצוה כרצנן דלמרי אין כריך אגד: דלא נהוי חליצה. צין יד להושענא ואין צו לקיחה: לא לינקוט איניש הושענא ופסולא. כשנוטלו ללמא צו לא יכרוך סודר צצין כתפיו על ידו ויאחו צו הלולב: אוב קל. שהיו מצליין מי חטאת מעיר לעיר צשפופרת של קנים ארוכות ומצניעין ארתם צהם לטוהרת טמאים ומצביל האוב ומזה ואם היה קצר כשמכניסו צפי השפופרת אינו מגיע למיס צצראש השני: מספקו. מאכריכו כדי ספקו: צכוש. פלך פו"ל צלע"ז צנשים עוות צו: ולקח. אוב וטבל צמים צשעת טבילה צעינן לקיחה: אלא שמע מינה שמה לקיחה. ומיהו כשהוא מזה כריך לאחו צצאוב מפני שאם אחרו צספקו הוא מנענע

כאן וכאן ואינו מכיין ומזה על הכלי: נפל משפופרת לשוקת. אף האפר היו מצליין צשפופרת ומקדשין צו את המיס צשוקת של אן של מעשה פרה צכלי צצנים היתה אם אפשר והיה נתן אפר משפופרת למיס צששוקת שהאפר נתן למעלה דלילפינן צסוטה (ד' ט"ז): מיס חיים אל כלי שהמים נתנין תחילה אל כלי ולא יפסקי אפר צנייהן והא דכתיב ונתן עליו מיס מוקמינן (שם) לערבן. ואם כשצא לקדש נפל האפר משפופרת לשוקת שלא צצמתכין פסול קצידוש דבעינן ולקחו מעפר שרפת החטאת ונתן וגו' (צצמדרי ט"ז) שהיא לוקח צידו ונתון: הא כלים וצירות אחר והדר מיבעיא ליה הניח ס' צמון המוצק דהוה דב' עינין למימר דלא ליהו חליצה כדלמר לעיל דלעיל איירי כשיאגד צלוצו והכא כשכרך צירו וצבר הכרוך צידו לא שייך חליצה וצסוף מקום שנהגו (פסחים נ"ז). וס' גזי יששכר איש כפר צרקאי דהוה כרוך ידיה צשיראי ועצד עבודה ופי' צקונטרס וחליצה פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעלמו של כהן אע"ג דלקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה [לרבא] ה"מ דרך צבוד דמוכח צסוף פירקין (ד' ט"ז). גזי לולב שהוליו צכלי דפריך עלה והאמר רבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומשני הני מיילי דרך צבוד אצל דרך ציון לא והשתא נמי אע"ג דכרוך ידיה צשיראי לצבוד עממו היה עושה שלא יתלכבו ידיו צדס האצברים ומצוה קדשי שמים קרי ליה התם אי נמי ס' דלעטמיה דחליצה נעגש משום ציון קדשים דמוכח מצת קול ומיהו לא יתכן פירוש זה מדמייתי עלה הויה דאוב צספקו צמוט אלא י"ל דאגד הנריך צלוצו שלא יתפרדו המינין שייך ציה חליצה אצל הכא סודרה לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן ד"ש דהוה ליה למימר דחוץ דמוכח צעיר דלמי צר חמא דפרך חליצה לו (יומא ד' ט"ז) וס' דהניח מוצק צמון דבעי למיפשטה מההיא דעל גזי רגל חצירו פסול ודחי שאני רגל דלמי צעטל ליה וי"ל דמייתי צעטת מן הסודר כמין צית יד ללוצו ואין שייך כאן חליצה שכל הלולב חוץ מיידו ואחרו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר דמי לאוב צספקו צמוט ולא חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהוליו צכלי דסוף פירקין לא צשאחו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו או שאחו צצית יד של כלי: **נ"פ משפופרת אשוקת.** פי' צקונטרס לשוקת של אן של מעשה פרה צכלי צצנים ואי אפשר לומר כך דרך שפופרת גופה מקבלת טומאה היא כדמוכח פרק חומר צקודש דלמינין שפופרת שמתכה לחטאת טמאה ועציל וצמסכת פרה צדוכתי טובא תנן שהיו ממלאין חציות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כלים לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכלים מקדשים אפילו צכלי גללים כלי צצנים כלי אדמה דלף על גב דלא חשיבי כלים לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כלים ומה שכל מעשה צכלי צצנים היינו צצצעת הימים שפירשין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית אן היתה נקראת דלמפרש צריש יומא (ד' ט"ז) ועצד משום מעלה: [וע"ע מוספות מוגיה ט"ז. ד"ה שכל ומוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

תורה אור השלם
1. ואשר ישמעו וצבירו קול בכל עריהם וצברושלם לאמר צצאו הקור והביאו עלי ית ועלי עץ שמן ועלי פרה ועלי תמרים ועלי עץ עבת לעשת סבת כפתוב: נחמיה ה טו
2. אתן בחדר ארו ששה וחדש ועץ שמן אשים צצקרה ברוש תדוך ותאשרו יתדו: ישעיהו מא ט
3. ולקח אוב וטבל פמים איש סודרו וקח על הקהל וכל על הכלים ועל התפשות אשר היו שם ועל הנגב בעצם או בקהל או במת או בקבר: במדבר י"ה

תורה אור השלם

1. ואשר ישמעו וצבירו קול בכל עריהם וצברושלם לאמר צצאו הקור והביאו עלי ית ועלי עץ שמן ועלי פרה ועלי תמרים ועלי עץ עבת לעשת סבת כפתוב: נחמיה ה טו
2. אתן בחדר ארו ששה וחדש ועץ שמן אשים צצקרה ברוש תדוך ותאשרו יתדו: ישעיהו מא ט
3. ולקח אוב וטבל פמים איש סודרו וקח על הקהל וכל על הכלים ועל התפשות אשר היו שם ועל הנגב בעצם או בקהל או במת או בקבר: במדבר י"ה

גליון הש"ס

גמ' וכן בעורא. עין מ"ט לעיל צגליון ד' יב ע"ה צנשי' ד"ה לאו הנה: שם ורבא אפר לקיחה ע"י ר"א. עין יומא ד' טו ע"צ צנשי' ד"ה רב ספא:

הגהות הגר"א

[א] ור"י סבר כו' עד לסכך תא"מ:

מוסף רש"י

ומודה ר' מאיר. צן שם צהן ארבעה צין שאין צהן ארבעה (עיר ד' ט): שמינה פסל. פסולת נון ויקד דהוה סכך כשר, והכי נמי מני למינני ומודה ר' יהודה צהן דלית צהו ארבעה דפסולין ששם יש ציון נפר לנפר כו', והאי דקטר ר' מאיר כותמא היא, דלפילו ר' מאיר דלממר מודה צהא (שם). משם ראייה. צממיה (עיר כח).